

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**SHAKESPEARE'İN OTHELLO OYUNUNDAKİ
IAGO KARAKTERİNİN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

ROHAT KAYA

İSTANBUL, 2012

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLERİ OYUNCULUK PROGRAMI**

**SHAKESPEARE'İN OTHELLO OYUNUNDAKİ
IAGO KARAKTERİNİN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

ROHAT KAYA

Tez Danışmanı: ÖĞR. GÖR. ZURAB SIKHARULİDZE

İSTANBUL, 2012

ÖZET

SHAKESPEARE'İN OTHELLO OYUNUNDAKİ IAGO KARAKTERİNİN İNCELENMESİ

Rohat Kaya

İleri Oyunculuk

Tez Danışmanı: Öğr. Gör. Zurab Sikharulidze

Ocak 2012, 35 sayfa

Shakespeare'in ünkü trajedisi Othello, kıskançlığın nasıl bir hastalık olduğunu ve insanın içine tek bir tohumunun bile atılmasıyla en güçlü aşkları bile bir anda ezip geçebildiğini anlatır. Oyunda Othello'nun içine bu kıskançlık tohumunu eken kişi Iago'dur. Iago, tiyatro tarihinin mutlak kötü karakteridir.

Anahtar Kelimeler: Othello, Iago, Shakespeare

ABSTRACT

ANALYSING THE CHARACTER OF IAGO IN SHAKESPEARE'S PLAY OTHELLO

Rohat Kaya

Advanced Acting Program

Thesis Supervisor: Lecturer Zurab Sikharulidze

January 2012, 35 Pages

Shakespeare's famous tragedy Othello, explains how jealousy is an illness and how can it sweep suddenly also the most powerful loves, once its just one seed drilled into human heart. In the play the driller of this seed into Othello is Iago. Iago is the absolute bad guy in the theatre history.

Keywords: Othello, Iago, Shakespeare

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ.....	1
2. YAZARIN HAYATI VE TİYATRO ANLAYIŞI	2
2.1 HAYATI.....	2
2.2 ESERLERİ.....	3
2.3 SANAT YAŞAMI	4
2.4 SHAKESPEARE'İN TİYATRO TEKNİĞİ.....	6
3. YAZARIN DÖNEMİ	8
3.1 ELİZABETH DÖNEMİ	8
3.1.1 Elizabeth Dönemi - Sanat.....	10
3.1.2 Elizabeth Dönemi Tiyatrosu	12
4. EDEBİ TAHLİL	14
4.1 ESERİN DÖNEMİ VE ESERE BAKIŞ.....	14
4.2 OYUNUN FABELİ	20
4.3 OYUNUN SUJESİ.....	20
4.4 OYUNUN IDEASI.....	31
4.5 OYUNUN KONUSU	31
4.6 OYUNUN TÜRÜ	31
4.7 OYUNUN TARZI.....	31
4.8 ANA ÇATIŞMA	31
5. KARAKTER ANALİZİ.....	32
5.1 IAGO	32
6. SONUÇ	33
KAYNAKÇA.....	34

1. GİRİŞ

İnsanoğlu kadar eskidir tiyatro. Dyonisos Őenliklerinde yapılan kutlamalarda hayatı taklit etmekle başladı. İnsanda bir duygu uyandırdığında, onu kalbinden etkileyecek bir konudan yaklaştığında ise gerçekten etkili oldu.

Shakespeare ile ise çağ atladı tiyatro. Shakespeare herkesin bildiği evrensel konuları , kendisinden yıllar önce yazılmış ve dikkat çekmemiş öyküleri öylesine ince işledi ki bugün hala sadece tiyatroya değil felsefeye, sanatın her dalına ve hayata ilham veriyor.

Onun oyunları tek bir kelime ile ifade edilebilecek kadar basit konuları işler. Ancak yalnızca kelimeler insan ruhuna böylesine temas edemez. Aşk, intikam, kıskançlık konuları, onun elinden destanlara dönüşür. Adeta duyguların sözlüğüdür Shakespeare oyunları.

Othello oyunu kıskançlığın nasıl bir hastalık olduğunun, insanın içine atılan tek bir kıskançlık tohumunun onu nasıl bir canavara dönüştürebildiğinin hikayesidir. Yani kıskançlıktır Othello.

Oyunun ana kahramanı Othello olmasına karşın Othello'nun içine bu kıskançlık tohumunu eken ve onu elleriyle Othello'nun içinde sinsice büyüyen bir zehirli sarmaşığa dönüştüren Iago, aslında oyunun gerçek kahramanıdır. Oyunu o Őekillendirir ve Othello ile Desdamona aşkını bir kabusu çevirir.

Bu çalışmada Othello oyunun Stanislavski yöntemi ile edebi incelemesi ve Iago karakterinin analizi yapılmıştır.

2. YAZARIN HAYATI VE TİYATRO ANLAYIŞI

2.1 HAYATI

Shakespeare üzerine yazılmış yüzlerce eser bulunmasına karşın, hayatı hakkın çok az şey biliyoruz. John Shakespeare'in sekiz çocuğundan biridir William Shakespeare. Baba Shakespeare deri, yün ve tahıl ticaretiyle uğraşır, (Bir dönem eldiven diker) annesi Mary Arden ise bir çiftçinin kızıdır.

W. Shakespeare 1582, onsekiz yaşındayken, Anna Hathaway adında kendinden sekiz yaş büyük olan bir kadınla evlenir. Bu evlilikten altı ay sonra da, Shakespeare'in büyük kızı Susannah doğar. Büyük kızının doğumundan iki yıl sonra, biri kız biri oğlan, Judith ve Hamnet adında ikizleri dünyaya gelir. Judith yaşar fakat Hamnet onbir yaşında ölür. Sonraları Lord Chamberlain kumpanyası adını alan Lord Leicester kumpanyası taşrada turnedeiyken, Statford'ta oyunlar sergiler. Bu grubun peşine takılarak bir süre sonra Lord Chamberlain'in tiyatro topluluğuna oyuncu ve yazar olarak katılır. Önceleri başkalarının yazdığı oyunları uyarlamak, değiştirmek, yenileştirmek işiyle uğraşmış, sonra öteki yazarlarla iş birliği yapıp oyun yazmaya başlamıştır.

1593_1594 yıllarında Londra'yı kasıp kavuran veba salgını yüzünden tiyatrolar aylarca kapalı kalınca (Kimi yöneticiler o dönem vebaların, hastalıkların tiyatrolardan bulaştığını savunmuşlardır. Ayrıca dinci Pürütenler vs.) kumpanyasıyla birlikte turneye çıkar.

Kraliçe Elizabeth'in koruması altında ve The Theatre'ı kuran, James Burbage'in oğlu oyuncu Richard Burbage'in yönetiminde etkinliklerini sürdüren Lord Chamberlain topluluğunun onda bir payını kendine alır. İlk önceleri Lord Chamberlain kumpanyası diye anılan bu topluluk, birinci James'in tahta çıkmasıyla "Kralın kumpanyası" adını alır. Shakespeare bu kumpanyayla önce Theatre ve Curtain tiyatrolarında, 1598'den sonra kumpanyanın malı olan Globe'da ve 1608'den sonra da Blackfriars tiyatrosunda çalışır ve pay alır.

Shakespeare'in kumpanyası, Elizabeth çağı tiyatro toplulukları arasında en iyi örgütlenen, en büyük başarı elde eden, en çok para kazandı. Jonson'un; beğendiğiniz

gibi, adam, Hamlet'te de "hayalet" rollerinde oynayan Shakespeare, kendi gününde günün en güçlü yazarlarından B.Jonson tarafından "bir çağın değil, bütün zamanların adamı" olarak nitelendirildi. Ayrıca iyi bir şair olarak anılmasına karşın, güçlü bir oyuncu olmadığı da söylenmektedir.

Oyun yazarı ve oyuncu olarak başarıları, Shakespeare'e bir hayli kazandırdı. Doğduğu kasabadan meteliksiz ayrılan ama artık hali vakti yerinde olan şair, para açısından zor duruma düşen ailesinin işlerini yola koymak için 1596'da bir ara Stratford'a geri döner. Babasının borçlarını kapatarak ailesini rahata kavuşturur.

Shakespeare kısa bir süre sonra, Stratford'un en büyük ve en güzel evlerinden birini, New Place'i satın alır. Stratford'da başka toprak ve evler de satın alır.

1608'den sonra Blackfriars tiyatrosunun belli başlı hissedarlarından biri olur. 1610 ya da 1611'e doğru Londra'dan ayrılan Shakespeare doğduğu kasabaya yerleşir. Fakat sık sık Londra'ya gidiyor, tiyatro çevreleriyle bağlarını koparmamaya çalışıyordu. Shakespeare ömrünün son beş altı yılında oyun yazmaz.

2.2 ESERLERİ

İlk uzun şiiri Venüs ile Adonis (1593), Lucretia'nın Kaçırılışı (1594) ve çok büyük bir yaratıcı anlatım özellikleri taşıyan, sanat ve yaşama ilişkin felsefesinin, duygularının, kuşkularının ve insan olarak tutkularının anlaşılmasında anahtar görevi yapan 154 sone yazmış olan William Shakespeare, gelmiş geçmiş en büyük tiyatro yazarlarından biri sayılır; büyüleyici, zengin ve yüce dili nedeniyle oyunlarını 'şiirsel dramalar' diye nitelendirenler bile olmuştur.

Bazı oyunları, yalnız şiirsel biçimleriyle değil, bütün öğelerindeki derin ve geniş insan yapısı anlayışıyla da büyüleyicidir. William Shakespeare, aşağılık şeyleri ve soylu şeyleri, masumluluğu ve vahşiliği, komik olayları ve çok ciddi olayları gözler önüne sermeyi, günlük olaylardan alışılmamış olaylara rahatça geçmeyi bilmiş, halktan olsun, soylu sınıftan olsun, bütün insan ve toplum tiplerini gözler önüne sermeyi başarmış, hem bireysel, hem toplumsal düzeydeki ahlak sorunlarıyla ilgilenmiştir.

Her çeşit insan çılgınlığının ve girişiminin anlatılması ve betimlenmesinden çok yaşamın yaratıcısı olan doğayı sergilemeye çalışmıştır. Bazen insan dünyasını daha

karanlık, acımasız ya da gülünç yanlarıyla anlatmışsa da, temelde, yaşamı bütün görünümüleriyle yüceltmıştır.

William Shakespeare'in yapıtları üç öbekte toplanabilir: Tarihsel dramlar, komediler, trajediler. İlk yapıtları Henry IV (1590,1592), Richard'ın Faciası (1596) ve Henry V'te (1598) siyasal temaları işleyerek iktidarın halk yararına kral tarafından kullanılması sorununu ele alınmıştır. Bir Yaz Gecesi Rüyası (1595), Kuru Gürültü (1598), Beğendiğiniz Gibi (1599),

On ikinci Gece (1600-1601), İyi İten Her Şey İyidir (1602) gibi komedilerinde, hem olağanüstü bir mizah duygusu ortaya koymuştur, hem de insanların kusurlarını gözler önüne sermiştir.

Basit bir çizgi çevresinde gelişen ve mutlu sonla biten bu komediler, insanların çılgınlıklarını alaylı bir çerçeve içinde vurgulamayı bilen eleştirci bir zekânın ürünüdür. Venedik Taciri (1596) ve Kısasa Kısas (1604) gibi komedilerindeyse, acıklı olaylara da rastlanır. Ama özellikle, trajedileriyle ünlüdür: Romeo ile Jülyet (1594-1595), Jül Sezar (1599), Hamlet (1600), Othello (1604), Macbeth (1605), Kral Lear (1606), Coriolanus (1607).

Shakespeare'e göre, dayanılmaz tutkular insanları korkunç olaylara sürükler; ne var ki tutkuların yola çıktığı olayların sonucuna yalnızca birey değil, toplumda katlanır: Başkahramanın ayağı sürçünce, toplum da sürçer; onun kötülüğü, yaşadığı çevrenin de kötülüğü olur.

Temelde iyi olan doğada da insanda da bir kötülük göze çarpar; bu kusurlar kahramanın kişiliğini kemirir ve yıkılmasına neden olur. Kötülükten kurtulmak, yeniden sağlıklı olmak için doğa en soylu ve en yüce öğeleri feda etmelidir. Trajedi de budur.”

2.3 SANAT YAŞAMI

“William Shakespeare yazarlık yaşamına komedyalarla başladı ve bu yaşamı yine komedyayla kapadı. Yazarlığının ilk yıllarında "Aşkın Emeği Boşa Gitti", "Hırçın Kız", "Yanlılıklar Komedyası" ve bitiminde de "Fırtına" adlı komedyalarını yazdı. Romantik komedyaya renk ve bütünlük getiren oydu. Ancak bu başarısında Shakespeare'in üzerinde, önceki yazarların etkisi çok büyüktü.

İngiltere'de gittikçe gelişen komedyaya ölçüsünü daha önceki dönemlerdeki trajikomik oyunlardan almıştı. Ancak bu tragi-komedyaların önemli bir kusurları vardı; dramatik bütünlükten yoksundu ve üslup yönünden zayıftı. Shakespeare, her ne kadar seçtiği konuları yine o dönemin yazarlarının seçtiği konulardan seçmiş olsada kendine özgü yazımı, anlatımı ve konuyu zenginleştirmesiyle Shakespeare o yazarlarda rahatlıkla ayrıştırılabiliyordu.

Shakespeare'in yazdığı ve günümüzde hala kendisinden bahsettirebilen ve çeşitli tiyatro grupları tarafından sahneye konulan oyunları, Shakespeare'in yaşadığı döneme ve günümüz dünyasına damgasını vurmuştur. Oyunlarının 17'si yaşarken yayımlandı, geri kalanlar ise 1623'te iki oyuncu arkadaşının çıkardığı yapıtlarının toplu basımı içinde yer aldı. Yazılış tarihleri bilinmeyen bu yapıtlar, dönemlere ayrılarak incelenirler.

Birinci dönem; IV. Henry, IV. Richard, Kral John vb'de kendinden önceki yazarların tarihçe niteliğindeki oyunların yeniden ele alarak sanat düzeyi yüksek yeni dramlar ortaya koydu. Yanlışlıklar Komedyası, Hırçın Kız, Venedik Taciri gibi komedyalarında ise çağının komik sözcüklere ve şakalara dayanan kaba güldürülerini başarılı yapıtlara dönüştürdü.

XVI. yüzyılın sonlarından 1608'e kadar süren ve olgunluk dönemi diye nitelenen ikinci dönemde Hamlet, Othello, Macbeth, Atinalı Timon vb. tragedyalarını, Troilus ve Cressida, Kısasa Kısas gibi komedyalarını ortaya koydu. Bunlar insan davranışlarını, bunların yol açtığı sonuçları ele alan başarılı yapıtlardı

Üçüncü ve son dönemdeki Bir Kış Masalı, Fırtına, VIII. Henry adlı oyunlarını yazdı. Bu oyunlarında da çağının huzursuzluğunu dile getirdi.10İngiliz tiyatrosuna çağ atlatan Shakespeare, ülkesindeki kültür birikiminden yararlanmakla yetinmeyerek antik kültürden, eski İngiliz ve Kuzey halklarının halk bilimlerinden, Fransız ve İtalyan edebiyatından yurtseverliğe dayanan İngiliz tarih anlayışından ve hümanist öğretilerden de yararlandı.

Sonraki yüzyıllarda, Shakespeare'in büyük bir yazar olmakla birlikte yeter ki ölçüde öğrenim görmediğine dikkati çeken kimi edebiyat tarihçileri bu büyük yapıtların gerçekte Francis Bacon ya da kimi soylu kişilerce yazılıp Shakespeare imzasıyla ortaya konulduğunu öne sürdüler. Ancak geçen süreç bu kuşkuyla haklı çıkaracak veriler getirmedi.

Shakespeare'in yukarıda anlatılanlar dışındaki belli başlı oyunları Veronalı İki Centilmen, Bir Yaz Gecesi Rüyası, Kuru Gürültü, Windson'un Şen Kadınlar, Nasıl Hoşunuza Giderse (Beğendiğiniz Gibi), Onikinci Gece, Romeo ile Juliet, Julius Caesar, Antonius ile Cleopatra, Pericles'tir.”

2.4 SHAKESPEARE’İN TİYATRO TEKNİĞİ

“Shakespeare, sanat hayatını başlarında Elizabeth döneminde daha çok tercih edilen dekorsuz bir anlayışla tiyatro yapıyordu. Daha çok kostümlerin üstüne eğilip, sahnede abartılı ve gösterişli kostümler kullanıyordu. Daha sonraki süreçte dekor anlayışını biraz değiştiren Shakespeare kostümde olduğu gibi dekorda da abartılı dekor anlayışına önem vermeye başladı.

Oyunlarında yaşadığı dönemi ve yaşadığı tarihi yansıtan Shakespeare'in kendine ve o döneme ait bir oyun mekanizması vardı. Oyunları, yüksek tempolu ve aksiyonu yüksek oyunlardır. Oyunların yavaşladığı yerlerde araya çeşitli konulara değinen kısa bölümler girer. Ve oyunlarda sahne ve seyirci oyunun bir parçası oluyor, kendini oyuna kaptırıyor. Ayrıca Shakespeare oyunlarında komedi ve trajediyi bir arada kullanıyor. Bu yüzden biraz eleştiriliyor.

Bunların dışında Shakespeare yazdığı ve sahnelediği birçok oyunda, zorunda kalmadıkça İngiltere'yi seçmiyordu. Genelde seçtiği mekân İtalya'ydı. Oyunlarına mekân olarak seçtiği İtalya'yı da hiç görmediği ve İtalya'da hiç bulunmadığı söylenir. Bu da Shakespeare'in bir başka özelliğini de ön plana çıkarıyor. Shakespeare oyunlarında söz ettiği yerlerde hiç bulunmamasına rağmen oraları, sanki oralarda uzun süre yaşamış gibi anlatabiliyor. Bu da onun mükemmel bir hayal gücüne sahip olduğunu gösteriyor.

Oyunda kullandığı karakterleri, sorumluluk sahibi ve soylu kişilerden seçiyor ve karakterleri iyi ya da kötü olarak ortaya çıkıyor. Kötüler tam kötü iyiler tam iyi olarak uç noktalarda belirginlik kazanıyor. Genelde bunun arası olmuyor. Ayrıca ortaya çok sağlam, uzun süre kendinden söz ettiren, tam anlamıyla kahraman olan ölümsüz karakterler çıkıyor.

Shakespeare'in oyunlarında kullandığı ve oyunun temposunu, aksiyonunu değiştiren bir başka özelliği de "kendi kendine konuşma" sanatıdır. Kendi kendine konuşma sanatında

karakterlerin oyunun üzerlerine kurulması ve oyunu sadece kendilerinin yorumu üzerine kurulmuş özelliği vardır. Örneğin "Hamlet" oyununda Hamlet'in "olmak ya da olmamak" cümlesi uluslararası ses getirmiştir. Ve kendi kendine konuşma sanatının en başarılı örneği olarak gösterilebilir. Bunun yanı sıra oyuncu karakterleri izleyici üzerinde verir. İzleyiciyi oyuna katar.

Bununla birlikte Shakespeare tiyatro anlamında sağladığı başarıların yanı sıra, edebiyat ve de daha birçok alanda da başarılar sağlamış."

3. YAZARIN DÖNEMİ

3.1 ELİZABETH DÖNEMİ

Elizabeth, (d. 7 Eylül 1533 – ö. 24 Mart 1603). İngiltere'nin 17 Kasım 1558 tarihinden ölüm tarihine kadar olan süre içerisindeki kraliçesiydi. Ayrıca İrlanda'nın ve sembolik olarak da Fransa'nın kraliçesi olarak kabul ediliyordu. İngiltere'yi 16. yüzyıl boyunca yöneten Tudor hanedanının üyesi olan kral ve kraliçelerinin 5. ve en sonuncusuydu. Yaşamı boyunca hiç evlenmediği için Bakire Kraliçe adıyla da anılır. İngiliz kral ve kraliçeleri arasında en önemli rol oynayanlardan birisi olarak düşünülür.

Elizabeth İngiltere'yi Katolik kilisesinin etkisinden çıkararak Anglikan yapan VIII. Henry'nin kızı olarak 7 Eylül 1533 tarihinde Londra'da doğdu. Teninin fazla beyaz olması nedeniyle doğduğunda hayalet olduğu söylenerek öldürülmek istendi ancak annesi buna engel oldu. Annesi VIII. Henry'nin 2. eşi olan Kraliçe Anne Boleyn idi. Kraliçe Anne erkek çocuk doğurmadı. Elizabeth henüz 3 yaşındayken annesi ensest gerekçesiyle kafası uçurularak idam edildi. Böylece Elizabeth de gayrimeşru evlat durumuna düşerek tahta çıkması imkânsız hale geldi. Babası annesi Anne Boleyn'den sonra evlendiği Jane Seymour'dan Edward isimli bir erkek evlat sahibi oldu ve ölmeden önce Elizabeth'in prensesliğini tekrar meşru hale getirdi. 1547 yılında VIII. Henry öldüğünde oğlu Edward tahta çıktı. Henry'nin son karısı Catherine Parr Thomas Seymour ile evlendi. Catherine Elizabeth'i kendi yanına aldı. Fakat Thomas Seymour ile arasında geçtiği söylenen ilişki yüzünden saraydan uzaklaştırıldı. Bir yıl sonra Catherine kızını doğururken öldü ve Thomas Seymour Elizabeth ile olan ilişkisinden dolayı idam edildi. Elizabeth böyle bir ilişki olmadığına dair 5 kez incile basarak yemin etmiştir.

Edward 6 Temmuz 1553 tarihinde öldüğünde ölümü gizli tutuldu ve 4 gün sonra yerine Jane Grey geçti. Aslında VIII. Henry'nin vasiyetine göre kraliçenin Mary olması gerekirken Edward veliahtı Jane Grey olarak seçti. İngiliz orduları Mary ve Elizabeth'in üstüne yürüdü. 9 gün sonra İngiliz orduları Mary'nin tarafına geçti. Mary tahta geçtiğinde Jane Grey, Guilford Dudley, Robert Dudley ve John Dudley kuleye kapatıldı. John Dudley vatan hainliği suçundan yargılandı ve idam edildi. Bundan bir kaç ay sonra Protestan Lord Thomas Wyatt Elizabeth'in tahta geçmesini öngören bir anlaşmayı Kuleye kapatılan Jane Grey'in babası Henry Grey'e sundu, fakat Henry

Grey'in kızına bir şans daha verilmesini istemesi ve bu konuda ısrarcı olmasıyla yeniden Jane Grey'i tahta geçirmeyi amaçlayan bir ayaklanma başlatıldı. İsyanın bastırılmasının ardından kraliçe, Jane Grey'e katolik olursa affedileceğini söyledi ama adanmış bir protestan olan Jane Grey bu teklifi kabul etmedi. Babasının iktidar hırsı yüzünden kocası Guilford Dudley ile birlikte idam edildi. Bunun yanında Thomas Wyatt'ın Elizabeth'e yakınlığının bilinmesi isyanda Elizabeth'inde parmağı olduğu dedikodularına yol açtı, Prenses yargılandı ve ev hapsine mahkum oldu. Bu isyandan sonra Mary'nin Protestan nefreti körüklendi ve ülke çapında Protestan avı başladı. Mary en yakınındakileri bile yargılatmaktan çekinmedi. Bu şekilde Mary ve Elizabeth'in arası iyice açıldı aralarında daha önce görülmemiş bir rekabet ve kıskançlık başladı. Mary aylar sonra İspanya Prensi Felipe ile evlendi. İki kez hamile kaldı ama iki çocuğu da düştü. Kraliçe ile aralarındaki uçurumun artması ile sarayda daha fazla hor görülmeye başlanan Elizabeth çareyi İngiltere kral vekili ve Mary'nin kocası II. Felipe ile yakınlaşmakta buldu, bu şekilde sarayda ayrıcalıklarını yeniden kazandığı gibi II. Felipe'nin kraliçeden soğumasına da sebep oldu. Mary defalarca hamile kalsada düşük yaptı ve krallığa bir veliaht veremedi. Kendisinden sonra tahta protestan bir prenses geçmesi olası, ölü doğan çocuklarının acısı, kocasının kendinden uzaklamasının verdiği üzüntü ve dönemde İngiltere'nin Britanya dışında bulunan kolonisi Calais'in Fransızlar ile yapılan savaş sonucu kaybedilmesi Mary'i yatağa düşürdü ve ölümünü hızlandırdı.

Kraliçe Mary 17 Kasım'da öldü ve yerine Protestan Prenses Elizabeth tahta geçti. Mary'nin kocası II. Felipe Elizabeth ile evlenmek istedi fakat Elizabeth'in çocukluk aşkı Robert Dudley'e olan zaafı yüzünden evlilik gerçekleşmedi. Elizabeth ilk olarak kiliselerde mass ayininin uygulanmasını yasakladı, daha sonra kendini İngiltere klisesinin yöneticisi seçtirdi ve ülkeyi yeniden Protestan döneme döndürdü. Bunun sonucu olarak bir çok suikastla burun buruna geldi. Yakın koruması ve kraliyet muhafızları şefi Sir Francis Walsingham'ın uyguladığı politikalar sayesinde bu suikastlerden kurtuldu. Katolik İskoçya'ya karşı protestan lordları destekledi, verdiği desteğin deşifre olmasının ardından İskoçya ile savaşa girdi. Bu dönemde İskoçyanın başında Elizabeth'in babası VIII. Henry'nin kız kardeşi Margaret Tudor'un küçük torunu Mary Stuart vardı. Fransa'nın ölen kralının ardından Mary Stuart'ın annesi Marie Guise'in hanedanın başına geçmesinin ardından Fransa, İngiltere'yi işgal planlarına girişti. Fransa gibi büyük bir güçle savaşa girmenin hata olacağını düşünen Elizabeth baş danışmanı William Cecile'i Fransızlar ile müzakere için İskoçya'ya gönderdi.

Muzakerelerden sonuç ancak Sir Francis Walsingham'ın Marie Guise suikastının ardından alındı. Fransızlar işgal planlarından vazgeçerek İskoçya'yı terktiler ve Mary Stuart İskoç tahtından indirilerek kuleye kapatıldı, ardından burada planladığı suikast yüzünden vatan hainliği suçundan idam edildi. Böylece Elizabeth taht için alternatif bir katolik Tudor kanını ortadan kaldırdı. Büyük rakiplerine karşı büyük müttefiklere ihtiyaç duysada istemediği bir erkekle evlenmeyi reddetti ve bu yönde kendisine baskı yapan baş danışmanı William Cecile'in görevine son verdi. 1588 yılında II. Felipe'nin İngiltere seferinde Dönemin en büyük ve en güçlü deniz filosu olan İspanyol Armada'nın İngilizler tarafın yakılması Elizabeth'in isminin günümüze kadar unutulmadan gelmesini sağlamıştır. Kraliçe 1603 yılında ülkeyi uzun yıllar tek başına yönettikten sonra öldü, ölüm döşeginde elinde Robert Dudley'in kendisine yazmış olduğu mektubun bulunduğu rivayet edilir.

3.1.1. Elizabeth Dönemi - Sanat

Elizabeth dönemi Christopher Marlowe, William Shakespeare, Ben Jonson gibi oyun yazarlarının en verimli çağlarını yaşadığı İngiliz dramasının altın çağıdır.

Avrupanın Rönesans dönemi tiyatrosunun doruğunu oluşturan Elizabeth dönemi İngiliz Tiyatrosu'nun siyasal-tarihsel olarak belirleyici, toplumsal ekonomik, kültürel-sanatsal şunlardır:

- i. Aristokrat düzen, güç, çıkar ve değerleri ile erken burjuva düzen ,güç, çıkar ve değerleri arasındabir uzlaşmanın, geçici bir dengenin kurulması sonunda saray ile halk arasında ulusal birlik ve bütünlüğün kurulmuş olması.
- ii. Feodal üretimin yerini erken kapitalist imalatçı üretimin alması, sermaye birikimine dayalı toplumsal-ekonomik gelişme, erken kapitalist ekonominin açtığı ticari olanaklar ve dış pazarlara açılma sonunda uluslararası ticaretin gelişmesi, toplumsal çok katmanlılık ve çelişkin yapısal birlik.
- iii. Çok yönlü kültürel zenginleşme, geç-antikçağ tiyatrosuna, tarihine, edebiyatına ve felsefeye ilginin artması, Hıristiyan ideolojisinin sorgulanmaya başlaması, ortaçağ oyun biçimlerinin (lonca oyunları, tansık oyunu, ibret oyunu, ara oyunlar) yanında Rönesans'ın sanat biçimlerinin (pastoral oyun, hümanist oyun,

Rönesans öyküsü, halk tiyatrosu) Özümsemesi ve de dünya edebiyat kültürüne egemen, üniversitede yetişmiş, yaratıcı genç bir yazar kuşağının (Lyly, Kyd, Peele, Grene, Marlowe, Shakespeare, Jonson, Beaumont, Fletcher, Webster, Tourneur, Massinger, Middleton, Marston, Ford, Chapman, Dekker, Heywood, Shirley) yetişmiş olmasıdır.

- iv. Bu kültürel çoğulluk,ve zenginlik,drama sanatında da çoğulluğa ve zenginleşmeye yol açmış; erken burjuvanın evrenselliğe açık coşkunculuk duygusu ve iyimserliği yanı sıra, bireyselleşme sürecinde bir anlatımı olmak üzere karakter komedyası ve karakter tragedyası türleri ile sınıfsal uzlaşmanın bir anlatımı olarak tragikomedya ortaya çıkmış:halkın ulusal bilincini olgunlaştıran tarihi oyunları yazılmaya başlanmıştır. Bu sanatsal çoğunluğunun bir başka yansıması da oyun yapısında kendini ortaya koymuş: Elizabeth dönemi oyunları, açık biçim özelliğiyle kapalı biçim özelliklerinin uyumlu tarzda bir araya gelerek, özgün bir dramatik yapı oluşturdukları oyunlar olmuştur.buna koşuk biçimde oyun dili de esnek ve sanatlı bir koşuk düzyazı olarak zenginlik göstermiştir.

Elizabeth dönemi İngiliz tiyatrosu genelde iki evreye ayrılabilir :geleneksel değerler ile yeni ekonomik değerler arasındaki çelişkinin henüz su yüzüne çıkmamış olduğu ilk evrede ,her şeyi değiştirebileceğine ve talihin dönebileceğine kayıtsız kalan insanın tragedyası,romantik dramları verilirken (Marlowe,Shakespeare): Marlowe’la birlikte burjuvalaşma sürecinin kendine duyurmaya başlamasıyla,gerçek çelişmeleri barındıran tragedyalar ortaya çıkmış:paranın tüm değerleri tersine çeviren gücünün topluma egemen olmasıyla,karşıt değerlerin sorguya çekildiği kuşkuculuk ve karamsarlığın baş gösterdiği eleştiri duygusunun yer aldığı ikinci evreye girilmiştir (Shakespeare’ in olgunluk dönemi).

17.yüzyılın başındaysa,kapitalizm İngiltere’de gelişmesi sonunda,gündelik yaşamada yansıyan sorunlar ele alınmaya,geleneksel biçimlerden uzaklaşmadan, ahlak ölçütleriyle yargılanmaya başlamıştır (Jonson, Middleton, Dekker, Heywood).

Ulusal olduğu kadar, çok yönlü ve gerçekçi bir halk tiyatrosu niteliğini taşımış olan Elizabeth dönemi İngiliz Tiyatrosu’nda yalnızca drama sanatı değil ama onunla

bütünleşmiş olan tiyatro sanatı da gelişme göstermiştir;Elizabeth dönemi tiyatrosu halkla bütünleşen bir tiyatro olmuştur.

Bu dönemde, ilk tiyatro yapısı, the Theater, oyuncu Burbage tarafından (Püritanların baskılarından kurtulmak için) Londra dışında 1576'da kurulmuştur.Elizabeth dönemimin öbür ünlü tiyatro yapılarıysa şunlardır: Globe Theater(1599), RoseTheater(1587), Fortune Theatre(1600), Blackgairs Theater(1576).

Elizabeth dönemi tiyatrolarının kendine özgü bir yapısı vardır. Halkın gündelik yaşamına, açık havada oynamaya elverişli yapılan bu tiyatro yapıları,sekizgen ya da silindirik biçimdeydi ortası ve üstü açıktı;bu içi boş alanın çevresinde,üç katlı(200-3000 kişilik) izleyici yerleri, galeriler vardı. Ön sahne, üç kapı ile içeriye uzanıyor ve iç sahneye geçiliyordu;savaş alanı, sokak,orman, taht odası gibi yerler ön sahnede geçerken, yatak odası, ev girişi-çıkışları ve bahçe gibi yerler için iç sahne kullanılıyordu. Ön sahnenin üstündeki balkon üst sahneydi ve sur,kale,balkon,tepe gibi yerler için kullanılıyordu.Perdelerle örtülü ve odaları olan galerinin bir üstündeki çatı, oyun yeri olmaktan çok gözcü kulesi,kale burcu ve çalgıcıların yeri olarak kullanılıyor,cennet yerinede geçiyordu.Ön sahnenin bir de yer kapağı vardı; buradan hayaletler çıkıyor ya da mezar sahneleri için kullanılıyordu. Sahne duvarının arkasında oyuncuların giyisilerini değiştirdikleri odalar vardı, onun üstünde de sahne makineleri bulunuyordu. Oyunlar gün içinde (öğleden sonra saat 2:00 da) oynanıyordu ve bütün oyuncular erkekti. Oyuncu toplulukları (Admiral's Men Chamberlain's Men) saray ve soyluların koruması altındaydı; yüksek bir görevli(şenlikçibaşı), tiyatroların etkinliklerinden ve oyunların sansürlerinden sorumluydu. Oyun yazarları tiyatro topluluklarıyla birlikte çalışıyorlardı; tiyatro topluluklarının kendi yazarları vardı.başlıca tiyatro işletmecisi ise,Rose Theatre ile Fortune Theatre kurmuş olan P.Henslow'du.

Elizabeth dönemi İngiliz tiyatrosu (drama sanatı), daha sonraki tüm İngiliz drama sanatını olduğu kadar, Avrupa drama sanatını da derinden etkilemiştir.

3.1.2. Elizabeth Dönemi Tiyatrosu

İngiliz tiyatro tarihinin en parlak ve hareketli dönemine “bakire kraliçe”, koyu Protestan 1.Elizabeth'in adının verilmesi, bu dönemin siyaset ve düşünce alanlarında olduğu gibi tiyatrodada ulusal özelliklerin en olgun düzeye erişmesini simgelemesindedir.

1562'de Sackville ve Norton'un Gorboduc'unun sahnelenmesinden 1642'de parlamentonun tiyatro salonlarını kapatmasına kadar İngiliz tiyatrosu ortaçağ Farslarını, krallık eğlencelerindeki ara gösterilerini ve üniversitelerdeki Latin trajedilerinden ve komedilerinden yapılan uyarlamaları çoktan aşarak ,üç çeyrek yüzyıl boyunca son derece olağanüstü bir özgünlük ve canlılık sergilemiştir. Püritenlerin uzak durmasına ve kınamalarına karşın , tiyatro saray aristokrasisini, kenar mahallelerdeki halk tabakalarını ve tüccar burjuvaziyi aynı tutkuda birleştirmiştir.

Sanatseverlerin himayesindeki oyuncu topluluklarınca canlandırılan ve adeta hepsini bünyesinde özetleyen Shakespeare'in kişiliğinin etkisindeki , bir dizi yazarın hayal gücünü harekete geçiren Elizabeth dönemi tiyatrosu,ticari ve popüler bir başarı kazanmıştır. 1629'da, Paris'teki tek bir tiyatroya karşılık, Londra'da her gün temsil veren 17 tiyatro vardır.

Elizabeth dönemi tiyatrosu zenginliği ve çeşitliliği içinde birkaç temel çizgi geliştirilmiştir: dekor üsluplaştırılmış, trajik ve gülünç öğeler iç içe kullanılmış, şiddet ve intikam temalarına büyük yer verilmiştir.çılgın bir haz ve bilgi hevesi ardında gözlenen metafizik kaygılar ile kaba saba sözler ve şiirsel bir incelik bu tiyatronun başka bir özelliğidir.

Elizabeth dönemi tiyatrosu birçok sesi bir araya getirmiştir: Lyly'nin zerafeti, Marlowe'un aşırılığı, Dekker'in duygusallığı, Webster'in dokunaklığı, Marston'un edepsizliği, Johnson'un açık yürekliliği, Ford'un inceliği, Chapman'ın şiirsel anlaşılmazlığı.

Yaşamın tam bir yankısı olan bu çeşitlilik Elizabeth dönemi tiyatrosunun, tarihi ve ulusal bir serüven olmasının ötesinde insani ve evrensel bir gerçeği kucakladığını da göstermektedir.

4. EDEBİ TAHLİL

4.1 ESERİN DÖNEMİ VE ESERE BAKIŞ

İngilizlerin en ünlü tiyatro yazarı William Shakespeare'in 1604 yılında trajedi türünde yazdığı Othello adlı oyununun konusu, yıllarca Venedik devletinin hizmetinde savaşmış, türlü kahramanlıklar göstermiş Mağripli zenci bir komutan ile Venedikli beyaz bir kızın engel tanımayan aşkları, karısını delicesine seven bu komutanın emrindeki bir subayın kara çalmaları yüzünden karısından soğuması, karısına hediye ettiği ve namus simgesi olarak gördüğü küçük bir mendili başka bir erkeğin elinde görünce aldatıldığı kuşkusuna kapılıp çok sevdiği karısını boğarak vahşice öldürmesidir.

Venedik'te olup bitenleri anlatan birinci perdeden sonra, oyunun tümü Kıbrıs'ta geçer. Osmanlı donanmasının Kıbrıs'a yaklaştığı haberi alınınca, Venedikli bir senatörün dediği gibi, 'Türkler için Kıbrıs'ın önemi' bilindiğinden, Desdemona ile yeni evlenen Othello, adayı savunmak üzere hemen oraya gönderilir. Ne var ki, Shakespeare'in amacı, 1570'te İkinci Selim'in Kıbrıs'ı Venediklilerin elinden almasıyla sonuçlanan tarihsel olayı anlatmak değil, Othello'nun böylesi önemli bir göreve atanacak kadar büyük bir komutan olduğunu belirtmektir. Onun için, korkunç bir fırtınada Osmanlı gemilerinin battığını bildirdikten sonra, Kıbrıs durumuna bir daha değinmez.

Shakespeare bu oyunun konusunun anahtarlarını, Giraldi Cinthio'nun 1565'de İtalya'da yayınlanan Hecatommithi adlı derlemesinden almış, gereken değişiklikleri yapmış ve aslında metelik etmeyen bir İtalyan öyküsünü bir başyapıta dönüştürmüştür.

Othello trajedisinin en güçlü teması "kıskançlık"tır. Orta yaşlı, iri yarı, zenci bir komutan olan Othello, genç ve güzel karısı Desdemona'yı, emrindeki yakışıklı bir subaydan kıskanır. Othello aslında hiç de kıskanç biri değildir. Aksine, son derece soğukkanlı, öfkesini kontrol edebilen, sakin bir adamdır. Çavuş Iago'nun kara çalmalarıyla bu sakin adam, yavaş yavaş bir canavara dönüşür. Othello kıskanç doğmamış, kıskanç edilmiştir. Eğer akıllara sığmayacak kadar kötü ve kötü olduğu kadar da zeki bir hain olan Iago'nun eline düşmese, kıskançlığın ne olduğunu bilmeyecektir Othello. Ama Iago'nun Othello'yu mahvetmeye kararlı olduğu, oyunun daha ilk sahnesinden anlaşılır. Ve Iago bu kararı uygulamaya koyunca, Othello onun elinde istediği gibi oynattığı bir kuklaya dönüşür.

Ömrü savaşlarda geçmiş, ölümcül tehlikeler atlatmış cesur ve güçlü komutan, karısı hakkında kulağına fısıldanan bir iki yalan sözle bir anda perişan olur. İçine kuşku ve kıskançlık ateşi girdikten sonra Othello, çok acı çeker. Çektiği acının şiddetli olması, karısına duyduğu sevginin büyüklüğünü gösterir. Sevdiği kadını başka bir erkeğin koinunda hayal etmek, Othello'yu çileden çıkarır, bu acıya dayanamaz. Önceleri karısına bir melek gibi yumuşak ve nazik davranırken, kıskançlık duygusu içine girdikten sonra her geçen gün insanlıktan uzaklaşır, vahşileşir. Othello'nun gönlünde sevgi ile kıskançlık duyguları sürekli olarak savaşır. Bu savaşın galibi kıskançlık olur. Othello çok sevdiği karısını boğarak öldürür. Karısını boğmadan önce, boğarken ve boğduktan sonra da sevmektedir, ancak içindeki kıskançlık duygusuna yenik düşer.

Shakespeare bu oyununda Othello'nun kişiliğinde kıskançlık duygusunun aşk ve sevgiden daha güçlü bir duygu olduğunu, basite alınmaması gerektiğini vurgulamaya çalışır. Kıskançlık öyle pis bir hastalıktır ki, en güçlü aşkları bile bir anda ezip geçebilir. Bu hastalığa yakalandığımız anda gözlerimiz görmez, kulaklarımız işitmez olur. Sevdiğimiz kişi hakkında kulağımıza kötü bir söz geldiğinde, soğukkanlı bir şekilde işin aslını araştırıp öğrenmeli, ne olursa olsun sevdiğimiz insana da kendini savunma hakkını vermeliyiz.

Othello'nun, her ne kadar karısını çok seven bir koca ve güçlü, tecrübeli bir komutan olsa da, kurnazlık ve hainlikte şeytana bile pabucunu ters giydirecek biri olan Iago karşısında hiç şansı yoktur. Othello saflığı, dürüstlüğü, iyiliği temsil eder; Iago ise yalanı, ikiyüzlülüğü, hainliği, kötülüğü temsil eder. Iago, doğuştan kötü bir insandır. İnsandan çok bir şeytandır. Yaptığı kötülüklerden, insanlara zarar vermekten, onların acı çekmelerinden beslenir, keyif alır. Çok zeki ve kurnaz biridir. Konu, karşısındaki insana zarar vermek, acı çektirmek olduğunda en küçük bir fırsatı bile kaçırmaz. Othello'nun biraz yaşlı ve zenci olması, yaveri Cassio'nun ise genç, yakışıklı ve beyaz olması Iago'nun işini kolaylaştırır. Çavuş Iago'nun komutanı Othello'ya olan düşmanlığının sebebi, karısı Emilia ile Othello'nun yattığı söylentisidir.

*Nasıl nefret ediyorsam cehennem azabından
O kadar nefret ediyorum ondan. (s.32)*

*Nefret ediyorum Mağripli'den;
Yatağıma benim yerime onun girdiği herkesin dilinde,
Yalan mı doğru mu bilemem;
Ama doğruymuş gibi davranacağım ben.
Bana güveniyor ya yeter;
Tasarladıklarımı başarıyla yürüteceğim böylece. (s.56)*

Bu söylentinin aslı olup olmadığını bilmez, fakat aslı varmış gibi düşünür ve bunun intikamını almak ister. Iago'nun komutanına olan düşmanlığının diğer bir sebebi de kendisine verilmesinin daha uygun olduğunu düşündüğü yaverlik görevinin Cassio'ya verilmesidir. Iago bu iki gerekçeyle intikam yolculuğuna çıkar. Önce yalandan bir kargaşa çıkartarak Cassio'yu yaverlikten attırır. Cassio'yu, bağışlanması için Desdemona'nın yanına gönderir. Bu arada Iago, Othello'nun kulağına kuşku zehrini akıtır. Othello, karısını sık sık Cassio'yla görür. Kendisine kurulan tuzağın hiç mi hiç farkında olmayan Desdemona, saf bir şekilde Cassio'yu bağışlaması için sürekli olarak kocasına yalvarır. Bu durum Othello'yu iyice çileden çıkarır.

Othello, Iago'dan karısının ihanetini gösteren elle tutulur kanıtlar ister. Iago yalanlarını sıralar. Bir gece Cassio'nun yanında kaldığını, Cassio'nun rüyasında Desdemona'yı sayıkladığını, Othello'nun karısına hediye ettiği çilek işlemeli mendili Cassio'nun elinde gördüğünü, o mendille sakalını sildiğini söyler. Gerçekte bu mendili çalması için Iago, karısı Emilia'ya belki yüz kez yalvarmış, bir gün Desdemona bu mendili farkında olmadan düşürmüş, Emilia da kocasını mutlu etmek için bu mendili alıp Iago'ya getirmiştir. Iago, bu mendili çok etkili bir silah olarak kullanır. Mendil, sevgiliye verilen küçük bir hediyedir. Pek değerli bir şey değildir. Fakat yüreği kuşku ve kıskançlık ateşiyle yanan bir insan için bu küçük mendilin taşıdığı önem tabi ki sanılandan büyüktür. Sinyor Brabantio'nun sözleri de Othello'nun karısı hakkındaki kuşkularını güçlendirir. "Aklın varsa gözünü dört aç Mağripli. / Babasını aldattı o, seni de aldatabilir." (s.52) Othello'nun karısından kuşku duymasına yol açan diğer bir sebep de Iago'nun şeytanca sözleridir. Othello'nun ömrü savaşlarda geçmiştir. Venedikli kadınların nasıl yaşadıklarını, nelerden hoşlandıklarını hiç bilmez. Tabi bir de zenci olmasının verdiği eziklik duygusunu unutmamak gerekir.

*Kendi ülkesinden, kendi huyundan, kendi seviyesinden
Birçok evlenme teklifini geri çevirdi.
Oysa doğada her şey dengi denginedir
Böyle davranan kadınlarda cinsel istekler,
Sapıkça anormallikler, doğaya aykırı düşüncelerden gelir
Ama bağışlayın beni – bu sözlerim,
Özellikle karınız için söylenmiş değil;
Olur a, bir gün eskiye döner de,
Kendi soyundan erkekleri canı çeker belki,*

*Sizi, kendi ülkesinin erkekleriyle
Karşılaştırır diye kaygılıyım hani. (s.112)*

Othello oyununda “aşk” teması da önemlidir. Mağripli zenci bir komutan olan Othello ile Venedikli bir soylunun kızı olan Desdemona arasında yaşanan, ihanet kuşkusu yüzünden cinayet ve intiharla sonuçlanan acı, hüznü, trajik bir aşktır bu. Desdemona melek kadar saf, iyi kalpli bir kızdır. Venedik’in soylularından Sinyor Brabantio’nun kızıdır. Brabantio, sık sık evine çağırır Mağripli zenci komutan Othello’yu. Katıldığı savaşları, başından geçen tehlikeli olayları anlatmasını ister ondan. Genç bir kız olan Desdemona da büyük bir heyecanla dinler Othello’yu, başından geçenler yüzünden ona acır. Othello, genç kızın hayallerinin kahramanı olur. Desdemona, maceralarını dinlediği, başına gelenlerden dolayı acıdığı bu komutana gönlünü kaptırır. Bir gece Desdemona gizlice evden kaçır, Othello ile evlenir.

Desdemona Venedikli beyaz bir kızdır. Soylu bir ailesi vardır. Desdemona’yı Venedik’in soylularından, zenginlerinden pek çok kişi istemiş, fakat o hiçbiriyle evlenmeyi kabul etmemiştir. Yüreğinin sesini dinlemiş, her türlü zorluğu göze almış, kendi soyundan olmayan, kendinden yaşlı, zenci bir komutanla evlenmiştir. İnsan birine gerçekten âşık olursa, tutulursa, hiçbir şeyi umursamaz, hiçbir şeyden korkmaz. Âşığın gözü karadır. Tek bir arzusu vardır: Sevdiğine kavuşmak. Desdemona da öyle yapar, ne toplumun baskısına ne de babasının karşı çıkmasına boyun eğir. Kalbinin sesini dinler, sevgisine güvenir. Senato salonunda babasını sevip saydığını ancak, bundan böyle kocasını daha üstün tutacağını söyler. Othello, Düka tarafından Osmanlı saldırısına karşı Kıbrıs’ı korumakla görevlendirilir. Desdemona bu ayrılığı göze alamaz, kocasının yanında Kıbrıs’a gitmek için Düka’dan izin ister. Düka’nın karşısında Desdemona’yı konuşturan güç, aşktır elbette. Gerçekte Kıbrıs’a gitmek demek, Venedik’teki rahat yaşantıyı geride bırakmak, savaşa gitmek, ölüme koşmak, kısaca canından geçmek demektir. Desdemona için sevdiğinden ayrı rahat ve huzur içinde yaşamaktansa, sevdiği insanın yanı başında can vermek daha üstündür.

Shakespeare bu oyununda “ırkçılık” teması üzerinde de önemle durmuş, dört asır önce Venedik toplumunda zenci insanların sırf renklerinden dolayı aşağılanmasını eleştirel bir yaklaşımla yansıtmıştır. Bir insandan sırf derisinin renginden dolayı nefret etmek, büyük bir saçmalaktır. İnsanlar yaptıklarıyla, davranışlarıyla, kişilikleriyle değer kazanırlar. Venedikli bir soylu olan Sinyor Brabantio, kızıyla evleninceye kadar yiğit komutan Othello’yu çok sever, ona saygı gösterir. Ancak iş kızını vermeye gelince,

sevginin yerini nefretle karışık bir aşağılama duygusu alır. Komutan Othello'nun tek suçu zenci olmasıdır. Eğer bir zenci değil de beyaz bir Venedikli olsaydı, Brabantio'nun çok sevdiği, saygı gösterdiği bir damat olması işten bile değildi. Othello, kendisini Venedik halkına adanmış, yıllarca Venedik devleti için savaşmış, canını hiçe saymış, kahraman bir komutan olmasına rağmen Brabantio'dan çok ağır, çok aşağılayıcı, kin ve nefret dolu laflar duyar. Bir zenci olduğu için beyaz bir kadınla evlenmeye hakkı yoktur. Bu durum, yiğit Othello'nun çok ağırina gider. Oyunun en kötü kişisi olan Iago, Othello'nun zenciliğini kötü yönde kullanır. Desdemona gibi beyaz, genç ve güzel bir kızın kendi soyundan bir erkekle değil de Othello gibi zenci biriyle evlenmesinin insan doğasına aykırı olduğunu, bir süre sonra kendi ırkından beyaz bir erkeği canının çekeceğini söyleyerek komutanını huzursuz eder.

Venedik'in en soylu ailelerinden Senatör Brabantio'nun güzeller güzeli, melek huylu, gencecik kızı Desdemona ile Othello'yu birbirine bağlayan sevdanın bir felakete sonuçlanmasının tek nedeni, Othello'nun, Iago'nun kara çalmalarına inanacak kadar saf olması değildir sadece. Gizlice kıyılan nikah açığa çıkınca, çevredekilerin gösterdikleri tepki, Othello'yu sarsmış, yaralamıştır mutlaka. Çünkü Othello, Venedik'in hizmetinde çalışan bir yabancısıdır, Desdemona'dan çok daha yaşlıdır ve en önemlisi, bir zencidir. Beyaz ırktan bir kadınla bir zencinin ilişkisi, yalnız XVII. yüzyılın başlangıcında değil, ne yazık ki çok daha sonraları da tiyatro seyircilerini tedirgin eden bir nitelik taşır. O kadar ki, XIX. yüzyılın en ilginç deneme yazarlarından Charles Lamb, bu oyunu okurken rahatsız olmadığını, ama Othello'nun renginden ötürü aynı oyunu sahnede görmeye dayanmadığını söylemişti. Amerikalı yazar John Quincy Adams ise, duyduğu 'doğaya aykırı çirkin tutkuya' karşı koymayıp, gece yarısı evinden kaçıp bir zenciyle evlenerek ailesini rezil eden Desdemona'yı fena halde ayıplamıştı. Eskiden Edmund Kean gibi birçok oyuncu, tenlerini biraz esmerleştirerek bu role çıkmayı yeğ tutmuşlar ve Romantik çağın en büyük şairlerinden Coleridge bile, Othello'nun zenciliğini hazmedememiş, onu bir beyaz Arap olarak düşünmek istemiştir.

Othello kara olmasına karadır ama aynı zamanda yiğittir, soyludur. Ataları arasında krallar olan ünlü bir askerdir. Devlet tehlikeye düşünce, Venedikli bir komutan değil, Othello gönderilir Kıbrıs'a.

Oyunda üzerinde durulan diğer bir tema ise "aşırı güven duygusunun zararları"dır. Othello, çavuşu Iago'ya aşırı derecede güvenir, onun namuslu ve dürüst bir insan

olduğuna inanır. Iago, Othello'ya karısıyla ilgili iğrenç yalanlar söyler. Iago'nun yalan söyleyeceği, Othello'nun aklının ucundan geçmez. Söylediklerinin doğru olup olmadığını araştırmaz. Othello, Iago'ya duyduğu aşırı güvenin bedelini çok ağır der: Çok sevdiği karısını boğarak öldürür, sonra da intihar eder.

Yazar bu oyununda, güven duygusunun bazen gözleri kr edebileceğini, insanın sürekli uyanık olması gerektiğini anlatmaya alır. Olmadık kişilere kr krne güven duygusu beslerseniz, sonuçlarına da katlanmak zorunda kalırsınız. Nitekim bu oyunda Othello'nun başına gelen acı olayların tek sebebi, avuğu Iago'ya aşırı güven duymasıdır. Onun her söylediğine inanmasaydı ya da söylediklerinin gerçek olup olmadığını araştırsaydı sonuç bu kadar trajik olmazdı.

Othello oyununun diğer bir önemli teması “insanoğlunun kaderi (alın yazısı) karşısındaki acizliği”dir. Othello gibi güçlü bir komutanın kıskançlık duygusu karşısında nasıl çaresiz kaldığını, yenik düştüğünü görürüz. İnsanoğlu ne kadar güçlü olursa olsun, ne kadar ırpınırsa ırpınsın sonunda alın yazısına yenik düşer. Sevgimiz, aşkımız ne kadar güçlü olursa olsun, kader rzđarı şöyle hafiften estiğinde uurup götürür dillere destan sevdaları. Othello, Desdemona'yı deliler gibi sever, ancak kader onunla tıpkı bir oyuncak gibi oynar.

Othello oyununda “intikam”, “kötülük”, “ikiyüzlülük” temaları da dikkati çeker. İntikam teması oyunun başından sonuna dek hissedilir. Iago iliklerine kadar kötü olan bir insandır. Sanki dünyaya kötülük yapmak için gelmiştir. İnsanlara zarar vermekten, acı çektirmekten büyük bir zevk alır. Iago'nun hemen herkesle görülecek bir hesabı vardır. Komutanı Othello'dan nefret eder; çünkü kendisinin hakkı olduğunu düşündüğü yaverlik görevine Cassio'yu seçmiş, kendisine ise daha düşük bir rtbeyi -sancak avuğu- uygun görmüştür. Iago'nun Othello'ya duyduğu nefretin asıl nedeni ise, karısı Emilia'nın kendisini Othello ile aldattığına dair kulağına gelen sylentilerdir. Bu söylentinin gerçek olup olmadığı Iago için pek de önemli değildir. Kk bir söylenti, aslı olsun ya da olmasın- Iago'nun karşısındaki insana düşman olması için yeterlidir. Iago, oyun bitene kadar intikam ateşiyle yanar. Bir kargaşa çıkartır, Iago'yu yaverlik görevinden attırır. Othello'ya karısı Desdemona'nın kendisini Cassio ile aldattığına inanır. Othello, güzel karısı Desdemona'yı kendisine ihanet ettiğini sandığı için boğarak öldürür. Iago, asılsız bir söylenti yüzünden karısına karşı soğuk ve ilgisiz

davranır. Saf ve salak bir adam olan Roderigo'yu da aldatır, yardım ediyor görüntüsü altında onu soyup soğana çevirir.

Bana keselik edecek bir sersem buldum yine;
Eğlence ve kazanç olmasaydı işin içinde
Hiç vakit harcar mıydım böyle bir salağa. (s.56)

Roderigo'nun saflığından, Desdemona'ya duyduğu hastalık derecesindeki aşkından faydalanır. Çevirdiği dolaplar ortaya çıkar endişesiyle de oyunun sonunda Roderigo'yu öldürür. Iago, çevresine kötülük saçan, dokunduğu her şeyi öldüren bir canidir. Kendisi mutsuzdur; insanları da mutsuz etmek, onları acı içinde kıvrandırmak için elinden geleni yapar.

Shakespeare bu oyununda Iago'nun kişiliğinde, bu dünyaya sadece kötülük yapmak için gelmiş ruh hastası insanların da olabileceğini, karşımıza çıkan her insanı kendimiz gibi görmememiz gerektiğini, insan doğasının çeşit çeşit olduğunu, arkadaşlarımızı tanıma, onlara güvenme noktasında daha dikkatli olmamız gerektiğini anlatmaya çalışır.

4.2 OYUNUN FABELİ

Othello oyununda, yıllarca Venedik devletinin hizmetinde savaşmış, türlü kahramanlıklar göstermiş Mağripli zenci bir komutan ile Venedikli beyaz bir kızın engel tanımayan aşkları, karısını delicesine seven bu komutanın emrindeki bir subayın kara çalmaları yüzünden karısından soğuması, karısına hediye ettiği ve namus simgesi olarak gördüğü küçük bir mendili başka bir erkeğin elinde görünce aldatıldığı kuşkusuna kapılıp çok sevdiği karısını boğarak vahşice öldürmesi anlatılır.

4.3 OYUNUN SUJESİ

Birinci Perde

Othello, Venedik devletinin hizmetinde çalışan, savaşlarda gösterdiği başarı ve kahramanlıklarla halkın sevgisini ve güvenini kazanmış, Mağripli zenci bir komutandır. Gecenin geç bir vaktinde Sinyor Brabantio'nun kızı Desdemona ile gizlice evlenir.

Iago ile Roderigo kendi aralarında konuşurlar. Roderigo biraz şaşkın, saf, birazcık da salak bir adamdır. Desdemona'nın peşinden bir süre koşmuş, ancak ondan yüz bulamamıştır. Sevdiği kızı elinden aldığı için Othello'ya kin duymaktadır. Iago ise, kendisinin hakkı olduğunu düşündüğü yaverlik görevine Michael Cassio'nun getirilmesini, kendisinin ise daha düşük bir rütbe olan sancak çavuşluğuna getirilmesini

hazmedemez. Komutanı Othello'ya, görev dağılımında haksızlık yaptığı için kin duyar. Iago kin ve nefretini içinde saklamayı, onlara dost görünüp zamanı gelince de bu haksızlığı onlara pahalıya ödetmeyi düşünür.

Iago ile Roderigo gecenin geç bir saatinde Sinyor Brabantio'nun evine giderek bağırıp çağırılmaya başlarlar.

*Uyanın, hey Brabantio! Hırsız var,
Evinize, kızınıza, paralarınıza göz kulak olun!
Hırsız var, hırsız!" (s.28)
"Yemin ederim, soyuldunuz. Bir şeyler giyin üstünüze hemen,
Yüreğinizden vurdular sizi, ruhunuzun yarısı uçtu elden.
Şu anda, evet tam şu anda, soylu sinyor,
Kocamış bir kara koç, sizin ak kuzunuza atlıyor. (s.29)*

Kızının evde olmadığını, Mağripli'ye kaçtığını anlayan Brabantio yanına birkaç muhafız alarak telaşla kızını aramaya çıkar.

Öte yanda, aynı gece Venedik Düka'sı, Osmanlı donanmasına ait çok sayıda geminin Kıbrıs'a yöneldiği bilgisi üzerine acil olarak senatoyu toplamıştır. Othello senato salonuna giderken Brabantio ile karşılaşır. Brabantio, kızının aklını çelip onu kaçırdığı için olanca öfkesiyle Othello'ya hakaretler eder. Othello'yu sırf zenci olduğu için aşağılar, kendisine damat olarak yakıştıramaz. Büyüler yaparak, ilaçlar içirerek kızını kandırdığını söyler.

Düka'nın çağrısı acil olduğu için hızla toplantının yapıldığı salona giderler. Senatörler çok sayıda Osmanlı gemisinin Kıbrıs'a doğru ilerlediği haberi yüzünden çok telaşlıdır. Düka, Kıbrıs'ı savunma görevini yiğit Othello'ya verir. Othello, katıldığı savaşlarda gösterdiği başarılarla senatörlerin ve halkın güvenini kazanmış, tecrübeli bir komutandır.

Sinyor Brabantio, Othello'yu Düka'ya şikayet eder. Othello'nun büyülerle ve ilaçlarla kızını kandırıp kaçırdığını söyler. Yıllarca Venedik için canını hiçe sayıp savaş meydanlarında koşturmuş, türlü yaralar almış yiğit Othello, Brabantio'nun asılsız suçlamalarına karşı kendisini gayet soğukkanlı bir şekilde savunur. Othello, Sinyor Brabantio'nun önceleri kendisini çok sevdiğini, sık sık evine çağırdığını, kendisinden başından geçen tehlikeli olayları anlatmasını istediğini, kızı Desdemona'nın da bu maceraları heyecanla dinlediğini, kendisine acıdığı için de Desdemona'yı sevdiğini anlatır.

*Babası severdi beni, çağırırdı sık sık evine;
Anlatmamı isterdi durmadan hayatımın hikâyesini,
Yıl yıl katıldığım savaşları, kuşatmaları, başımdan geçenleri.
Ta çocukluk günlerimden başlar, anlat dediği ana kadar,
Baştan başa anlatırdım bütün hayatımı ben de.
Bu arada dinleyeni etkileyen tehlikeleri,
Nefes kesici kazaları, karada, denizde,
Anlatırdım nasıl kurtulduğumu ölümden kul payıyla,
Nasıl yakalanıp tutsak düştüğümü küstah düşmana,
Köle olarak nasıl satıldığımı, sonra da salverildiğimi...
Dikkatle dinlerdi Desdemona bunları...
Anlattıklarımı doymak bilmez kulağıyla yutardı sanki.
Fark edince onun bu ilgisini uygun bir an kolladım
Onu öyle bir havaya getirdim ki...
Söz edip çektiğim acılardan gençliğimde,
Sık sık baştan çıkardım gözyaşlarını...
O, beni başımdan geçen tehlikeler için sevdi,
Ben de onu, anlattıklarına acıdı diye.
Kullandığım tek büyü bu işte. (s.46-47)*

Düka, Othello'nun yaptığı bu konuşmadan çok etkilenir, içtenliğine inanır. Bunun bir gönül işi olduğunu düşünür ve bu işte bir yanlışlık görmez. Sinyor Brabantio'dan tavrını biraz yumuşatmasını ister. Brabantio, gönülsüz bir şekilde kızını Desdemona'yı Othello'ya verdiğini söyler, ancak kızına da öfke dolu sözler söylemekten kendini alamaz. Düka, Othello'ya Kıbrıs'a gürültülü bir sefer hazırlığı yapmasını ve hemen bu gece yola çıkmasını söyler. Desdemona, kocasıyla birlikte Kıbrıs'a gitmek için Düka'dan izin ister. Düka, gidip gitmeme kararını kendilerine bırakır. Othello, yazılı emirleri ve karısı Desdemona'yı getirmesi için güvendiği bir adamını, sancak çavuşu Iago'yu bırakır. Karısını ona emanet eder.

Othello'nun sevgisine ve içtenliğine inanan Düka, toplantıyı kapatırken kederli babaya, "Soylu sinyor, eğer erdem güzellikten yoksun değilse, / Damadınız kara olmaktan çok aktır." (s.52) diyerek onu teselli etmeye çalışır. Sinyor Brabantio, Othello'ya "Aklın varsa gözünü dört aç Mağripli. / Babasını aldattı o, seni de aldatılabilir." (s.52) diyerek onu huzursuz etmeye çalışır. Othello, Brabantio'nun bu sözlerine "Canım feda karımın bana bağlılığına." (s.52) diyerek karşılık verir.

Bu arada, sevdiği kızını temelli kaybettiğini düşünen saf âşık Roderigo, Iago'nun yanına gelir, kendisini denize atıp intihar edeceğini söyler. Kurnaz Iago, saf arkadaşı Roderigo'ya kesesini parayla doldurmasını, yüzüne de bir asker sakalı takmasını ve kendileriyle beraber Kıbrıs'a gelmesini söyler. Kısa bir süre sonra Desdemona'nın tadına bakacağını söyler.

Kendini denize atacakmış?.. Dinle sana yardım etmek için şimdiye kadar elime bu kadar güzel bir fırsat geçmemişti. Kesene para koy. Takma bir asker sakalıyla yüzünü sertleştir, savaş neredeyse oraya gel. Dediğim gibi, para koy kesene. Desdemona'nın Mağripli'den soğuması uzun sürmez -keseni parayla doldur- tabii Mağripli de ondan bıracaktır. Başlangıcı birdenbire olanın sonu da çabuk gelir. Sen yalnızca kesene para koy... Parayla doldur keseni... Bütün parayı yanına al... Desdemona'nın tadına bakacaksın. Sen keseni parayla doldur yeter. Boğulmanın Tanrı belesini versin! Kafandan çıkart at bunu. Onsuz boğulup gebermektense, zevk uğruna ipe gitmen çok daha iyi. (s.54-55)

Sancak Çavuşu Iago, arkadaşı Roderigo'yu kendisine keselik edecek bir sersem olarak görür. Komutanı Othello'ya karşı da derin bir kin duymaktadır. Çünkü karısı Emilia'nın kendisini Othello'yla aldattığı herkesin dilindedir. Bu söylentinin aslı olup olmadığına aldırmaz, karısının gerçekten kendisini aldattığını düşünür. Bunun intikamını almak için haince planlar kurar. Genç, kibar ve yakışıklı yaver Cassio ile Desdemona arasında bir yakınlık olduğunu çitlatacaktır Othello'nun kulağına.

İkinci Perde

Othello'nun gemisi Kıbrıs'a giderken kuvvetli bir fırtınaya yakalanır. Bu fırtınada Osmanlı donanması çok ağır kayıplar verir, dağılır. Adaya önce Yaver Cassio'nun gemisi gelir, hemen ardından Iago'nun gemisi gelir. Aslında bir hafta sonra gelmesi gereken bu gemiler fırtınanın şişirdiği yelkenlerin gücüyle adaya beklenenden önce gelmiştir. Iago, karısı Emilia ve Desdemona karaya çıkarlar. Desdemona, kocasının gelmediğini öğrenince endişelenir. Yaver Cassio, Desdemona'ya karşı gayet kibar davranır. Cassio'nun nezaketi ve yakışıklılığı, Iago'ya haince planlar kurmak için cesaret verir. Bir süre sonra Othello'nun gemisi de görünür. Othello, karısının kendinden önce gelmesine şaşırır, onu gördüğü için çok sevinir. Kıbrıs halkına, Osmanlı donanmasının battığını, savaş tehlikesinin geçtiğini söyler.

Iago, saf âşık Roderigo'yu, Desdemona'nın Yaver Cassio'ya abayı yaktığına, Yaver Cassio'nun şehvet düşkünü zampara bir adam olduğuna inandırır. Geceleyin nöbet sırasında Cassio'ya askerliğini kötüleyecek sözler söyleyerek onu kızdirmasını tembihler. Bu şekilde sevdiği kadın kendisine kalacaktır. Iago ise, Cassio'yu yaverlik görevinden ederek ondan öcünü almış olacaktır. Hain Iago'nun planına göre; Roderigo bir şekilde Yaver Cassio'yu kızdıracak, Iago ise sarhoş askerleri kışkırtarak kargaşa çıkmasına neden olacaktır.

Othello, savaş tehlikesi ortadan kalktığı için Kıbrıs halkının şenlik yapmasını, dans edip eğlenmesini ister. Nöbetçilerin sorumluluğunu yaveri Cassio'ya verir, sevgili karısının

yanına gider. Iago; nöbetçilere, askerlere ve Kıbrıslı gençlere bol bol içki içirir. Cassio'ya da türlü numaralarla içki içirir, epey uğraştıktan sonra onu sarhoş etmeyi başarır. Cassio, nöbet yerlerini dolaşmaya çıkar. Hemen arkasından Roderigo hareketlenir. Iago, eski vali Montano'ya Cassio'nun iyi bir asker olduğunu, fakat içki alışkanlığının çok kötü olduğunu söyler. Kısa bir süre sonra Cassio'nun küfürler savurarak Roderigo'yu kovaladığı görülür. Cassio, Roderigo'yu pataklamaya başlar. Iago'nun yalan sözleriyle dolduruşa gelen soylu Montano, Yaver Cassio'nun önüne geçer, ona sarhoş olduğunu, kendisine hâkim olmasını söyler. Yarı sarhoş bir halde olan Cassio, öfkelenir, Montano'ya saldırır, onu yaralar. Iago fırsattan istifade, orada bulunanları kışkırtır, büyük bir kargaşa çıkmasına neden olur. Herkes birbirine girer, ortalık karışır, alarm çanları çalmaya başlar.

Othello gelir, ortamı sakinleştirir. Iago'ya bu kargaşayı kimin başlattığını sorar. Yaveri Cassio'yu ve soylu Montano'yu azarlar. Yaver Cassio, konuşacak durumda olmadığını söyler. Othello, çavuşu Iago'dan olanı biteni anlatmasını ister. Iago son derece kurnaz ve zekice söz oyunları, görünüşte Yaver Cassio'yu koruyormuş gibi, onun aleyhinde bir şey söyleyememiş gibi yapar, fakat gerçekte Cassio'yu suçlayan bir açıklama yapar. Komutan Othello'yu, Yaver Cassio'nun suçlu olduğuna inandırır. Othello, Cassio'nun yaverlik görevine son verir. Cassio, itibarını kaybettiği için çok üzülür. Iago, onu teselli ediyor görünür, ancak içten içe, haince planlarını bir bir gerçekleştirmenin hazzını yaşar. Genç ve yakışıklı Cassio ile Desdemona'nın birbirine yakınlaşmalarını ister. Cassio'ya, Desdemona'ya gitmesini, kocasının kendisini bağışlaması için ondan yardım istemesini söyler.

*Cehennemini dini imanı işte böyle!
En kara günahları işletecekleri zaman şeytanlar,
Bunu önce sevap diye yutturmaya kalkarlar;
Tıpkı benim yaptığım gibi.
Bu saf alık şimdi Desdemona'ya gidecek,
Kendisi için ısrarla ondan Mağripli'ye yalvarmasını isteyecek.
Ben de o sırada Mağripli'nin kulağına zehrime akıtırım:
Karısının Cassio'ya cinsel bir çekim duyduğunu,
Cassio'ya yaranmak için böyle yalvardığını anlatırım.
Böylece karısının erdemlerine olan inancını
Mağripli'nin gözünden silerim;
Desdemona'nın o kar beyaz namusunu
Katran kuyusuna çeviririm. (s.90-91)*

Roderigo, Iago'ya kızar; parasının tükendiğini, bir güzel de dayak yediğini, beş parasız, fakat azıcık akıllanmış olarak Venedik'e döneceğini söyler. Kurnaz Iago, küçük bir acıya karşılık rakibi Cassio'yu yerinden ettiğini söyler, onu sakinleştirir. Iago'nun yeni

planı, yakışıklı Cassio ile Desdemona konuşurlarken, Othello'nun onları görmesini sağlamaktır.

Üçüncü Perde

Cassio, Iago'nun karısı Emilia'dan kendisini Desdemona ile görüştürmesi için yardım ister. Cassio, Desdemona ile görüşür, Othello'nun kendisini bağışlaması için onunla konuşmasını ister. Desdemona, elinden geleni yapacağını söyler.

Othello ile Iago'nun geldiklerini gören Cassio, gerginlik çıkmaması için oradan uzaklaşır. Othello, karısının yanından ayrılan kişinin Cassio olduğunu görür. Iago, fırsattan istifade, "Bak işte, bunu beğenmedim." (s.99) diyerek Othello'nun yüreğine ilk kuşku tohumlarını serper. Desdemona hem tatlı hem de inatçı bir ısrarla kocasından Cassio'yu bağışlamasını ister.

Iago, Othello'ya Cassio'nun Desdemona'yı daha önceden tanıyıp tanımadığını sorar. Othello, çavuşu Iago'nun tatsız bir şeyler ima etmeye çalıştığını anlar. Cassio'nun namuslu biri olup olmadığını sorar. Iago, karısı, Cassio'yla birlikteyken gözünü dört açmasını söyler. Othello, karısının namusundan emin olduğunu söyler, ancak kuşku ve kıskançlık illeti yüreğini kemirmeye başlar.

*... bir kez fırsat verdin mi kuşkuya
Karara da vardın demektir.
Seninki gibi bayağı ve pis tahminlerle
Yürütemem gönlümün işlerini.
Karım güzel, kendine bakıyor, dostluktan hoşlanıyor,
Herkesle görüşüyor, güzel şarkı söylüyor,
Çalıp oynuyor diyecekler korkusuyla
Kıskançlığa yer veremem.
Bunlar yeni değerler katar değerli bir insana.
En ufak bir korkum, bir kuşkum yok
Karım aldatur diye beni noksanlarım yüzünden.
Gözleri görüyordu beni seçerken." (s.109)*

Venedikli Desdemona'nın kendi ülkesinden, kendi soyundan bir erkekle değil de zenci bir adamla evlenmesinin doğaya aykırı olduğunu, bu tip kadınlarda cinsel sapkınlıkların olabileceğini söyler.

*Kendi ülkesinden, kendi huyundan, kendi seviyesinden
Birçok evlenme teklifini geri çevirdi.
Oysa doğada her şey dengi denginedir –
Böyle davranan kadınlarda cinsel istekler,
Sapıkça anormallikler, doğaya aykırı düşüncelerden gelir –
Ama bağışlayın beni – bu sözlerim,
Özellikle karınız için söylenmiş değil;
Olur a, bir gün eskiye döner de,*

*Kendi soyundan erkekleri canı çeker belki,
Sizi, kendi ülkesinin erkekleriyle
Karşılaştırır diye kaygılıyım hani. (s.112)*

Iago'nun ustalıklarla süslediği bu sözlerden sonra Othello'nun içindeki kuşku iyice güçlenir. Desdemona gelir. Othello, şakaklarının ağrıdığını söyler. Desdemona, Othello'nun kendisine hediye ettiği mendili farkında olmadan yere düşürür. Desdemona'nın düşürdüğü mendili Emilia bulur. Emilia, kocasının bu mendili çalması için belki yüz kez yalvardığını hatırlar. Kocasının bu mendili ısrarla istemesine pek bir anlam veremese de bu mendili bulduğu için yine de sevinir. Hanımı Desdemona için bu mendilin ne kadar değerli olduğunu, onu tutkuyla sevdiğini, öpüp kokladığını bilir. Emilia, mendili doğru kocasına götürür. Iago, mendili görünce bir hazine bulmuş kadar sevinir. Karısına bu mendilden kimseye bahsetmemesini sıkıca tembihler. Mendili ne yapacağı konusunda karısına hiçbir açıklama yapmaz.

Karısının kendisine ihanet ettiği kuşkusu, yiğit Othello'nun yüreğini yakıp kavurur.

*Defol, git! İşkenceye soktun beni.
Yemin ederim, bilmeden üst üste aldatılmak,
Aldatıldığından kuşkulanmaktan çok daha iyi...
Görmüyordum, düşünmüyordum, bana zararı dokunmuyordu.
Her gece rahat uyuyordum, tasasızdım, yerindeydi keyfim.
Dudaklarında Cassio'nun öpüşlerini duymuyordum.
Soyulan insan, ne çalındığını fark etmemişse,
Kimse de ona söylememişse, soyulmamış demektir...
Bütün ordugâh, en küçük ırğatına kadar hepsi
Tatmış olsaydı onun güzel bedenini,
Ve tek ben bilmeseydim bunu mutlu kalırdım hiç olmazsa.
Ah, bundan sonra elveda gönül rahatlığına!
Elveda rahat! Elveda huzur! (s.118)*

Perişan bir halde olan Othello, Iago'dan Desdemona'nın Cassio ile ilişkisi olduğunu sağlam kanıtlarla ispatlamasını ister, aksi takdirde kendisini öldüreceğini söyler. Iago, komutanı Othello'nun kıskançlık duygusunun iyice kabardığını görür. Othello'nun kuşkularını daha da artırmak için yeni yalanlar sıralar. Bir gece Cassio'da kaldığını, onun uykusunda Desdemona'yı sayıkladığını, üstü çilek işlemeli bir mendili onun elinde gördüğünü, bu mendille sakalını sildiğini söyler. Othello, bu iki sağlam kanıttan sonra, karısının kendisini aldattığına kesin olarak inanır. Kalbinde aşkın yerini, nefret ve intikam duyguları alır.

*Ah, o alçağın kırk bin canı olsa keşke!
Tek bir can çok az öcümü almak için.
Şimdi anladım doğru olduğunu: Iago, bak buraya
Bu salak aşkımı göklere savuruyorum, bak; uçup gitti işte.
Yüksel kara intikam cehennemini yedi kat dibinden!
Ey aşk, zorba nefrete bırak tacını da, gönlündeki tahtını da!*

Yılan dilinin zehriyle dopdolu göğsüm kabar artık! (s.124-125)

Iago, komutanına isteği ne kadar kanlı olursa olsun hizmetinde olduğunu söyler. Othello, çavuşu Iago'dan Cassio'yu öldürmesini ister. Iago'yu yaver yapar.

Othello nezle olduğunu söyler, karısından kendi hediye ettiği mendili ister. Desdemona mendili kaybettiği için, ısrarla mendili getirmesini söyleyen kocasına ne diyeceğini bilemez.

*O mendili bir çingene vermiş anneme.
Bir büyüciymiş, insanın aklından geçenleri okuyabilirmiş hemen.
Anneme, bu mendili yanında tuttuğu sürece,
Kocasının ona âşık olup bağlı kalacağını,
Ama onu kaybederse ya da armağan ederse birine,
Babamın gözünden düşeceğini,
Babamın da yeni aşklar peşinde koşacağını
Söylemiş. Ölürlen bana verdi annem mendili,
Kader bana bir eş verdiğiinde, onu karıma vermeme istedi.
Ben de yerine getirdim isteğini;
Dikkatli ol, onu gözbebeğin gibi koru,
Onu kaybetmek ya da başka birine vermek
Eşi görülmemiş bir felâket olur. (s.130)*

Othello, karısından ısrarla mendili getirmesini ister. Zavallı Desdemona olan bitenden habersiz, saf bir şekilde, kocasına Cassio'yu bağışlaması için yalvarır. Desdemona'nın mendili getirememesi, Othello'nun kuşkularını güçlendirir. Karısının kendisini Cassio'yla aldattığından hiç kuşkusu yoktur artık.

Cassio, odasında bulduğu mendili birlikte olduğu bir kadına, Bianca'ya verir. Bianca, bu mendilin başka bir kadına ait olduğunu düşünür, Cassio'yu kıskanır, ona çok kızar. Cassio, mendili odasında bulduğunu, işlemlerini çok beğendiğini söyler, bir örneğini çıkarmasını ister.

Dördüncü Perde

Yaver Iago, komutanı Othello'yu kıskançlıktan kudurtmak için Cassio'yla ilgili iğrenç yalanlarına yenilerini ekler. Cassio'nun Desdemona ile birlikte olduğunu kendisine anlattığını söyler. Othello, çok sevdiği karısının başka bir erkekle yattığı düşüncesine dayanamaz, kendisini kaybeder. Tıpkı bir sara hastası gibi krize girer, kıvrılır. Bu sırada Cassio gelir, komutanını bu halde görünce endişelenir. Iago, merak edilecek bir şey olmadığını söyler, Cassio'yu gönderir. Bir süre sonra Othello kendine gelir. Iago, komutanına bir yere gizlenip kendilerini gözetlemesini, birazdan Cassio'nun geleceğini, onunla konuşurken yüz ifadesine dikkatlice bakmasını söyler. Iago, Cassio'yu

neşelendirmek amacıyla birlikte olduğu Bianca'dan söz açar, türlü numaralar yapar. Bu sırada Bianca gelir, sinirli bir tavırla mendili atar, hangi kadından aldıysa mendili ona vermesini söyler. Zaten Cassio'nun gülüşlerine yeterince sinirlenen Othello, karısına hediye ettiği mendili görünce kendini kaybeder.

Othello, karısını hemen bu gece zehirle öldüreceğini söyler. Iago'dan kendisine zehir bulmasını ister. Iago, bu işi zehirle değil, onu lekelediği yatakta boğarak öldürmesini söyler. Boğarak öldürme fikri, öfkesinden kuduran Othello'nun hoşuna gider. Karısını boğarak öldürmeye karar verir.

Düka'nın elçisi Lodovico, Venedik'ten haberler getirir. Othello'ya bir mektup verir. Othello'nun Kıbrıs'taki görevine son verilmiş, yerine ise Cassio getirilmiştir. Othello, Venedik'e çağrılmaktadır. Desdemona, Cassio'nun Othello'dan boşalan yere geçeceği haberine çok sevindiğini söyler. Desdemona'nın bu sözleri, Othello'yu iyice çileden çıkarır. Othello, konukların önünde karısına “Şeytan!” diye hakaret eder, onu tokatlar, kovar. Desdemona'nın kuzeni soylu Lodovico, gördüklerine inanamaz, Othello'nun bu dengesiz davranışlarına bir anlam veremez.

Othello, karısının hizmetinde bulunan Emilia'dan kuşkulandır, onu sorguya çeker. Desdemona'nın kendisini aldatıp aldatmadığını öğrenmek ister. Emilia, hanımının namuslu bir kadın olduğunu söyler, ancak Othello inanmaz. Emilia'nın karısına gözcülük ettiğini, karısının suç ortağı olduğunu düşünür.

*Desdemona namusludur efendim, bahse girerim,
Bunun için ruhumu koyarım ortaya.
Kafanızda başka düşünceler varsa,
Hepsini çıkarın aklınızdan; yakar yoksa yüreğinizi,
Bunu aklınıza sokan bir alçak varsa eğer
Dilerim, gazabına uğrasın Tanrı'nın,
Sürüm sürüm sürünsün Tanrı'nın bahçesindeki yılan gibi.
Eğer hanımcığım da namuslu, iffetli ve sadık değilse,
Dünyada bir tek mutlu erkek yok demektir.
Onun yanında eşlerin en temiz bile
Kara bir leke gibi pistir. (s.159-160)*

Othello, karısının yüzüne karşı “orospu” diye hitap eder. Emilia, haksız yere hanımını böylesine ağır suçladığı için Othello'yu karalayan sözler eder. Othello'nun kafasına bu kötü düşünceleri sokan, onu kandıran biri olduğunu düşünür. Iago, Othello'nun bugünlerde biraz gergin olduğunu, devlet işlerine kızıp sinirini karısından çıkardığını söyler. Üzüntü içinde kıvranan Desdemona'yı teselli etmeye çalışır.

*Ah Iago, ne yapayım söyle,
Tekrar kazanmak için efendimin sevgisini?
İyi dost git onu gör; Tanrı'nın ışığı üzerine yemin ederim ki,
Bilmiyorum onu nasıl kaybettiğimi.
Diz çöküyorum işte.
Eğer istesem, düşüncede olsun, davranışta olsun
Hiç ihanet ettiyse onun sevgisine;
Eğer gözlerim, kulaklarım ya da herhangi bir duyum
Ondan başka bir erkekte bulduysa hazzı;
(Hatta beni silkip atarak boşamış olsa bile)
Eğer dün de, bugün de, yarın da
Sürmezse ona olan sevgim sonsuza kadar,
Hayatı besleyen, mutlu kılan her şey
Büyük bir lanet gibi terk etsin beni!
İnsafsızlığın elinden çok şey gelir,
Onun insafsızlığı da canımı alabilir;
Ama asla lekeleyemez benim sevgimi.
Ağızma bile alamam "orospu" kelimesini,
Şu anda söylediğim için de iğreniyorum kendimden;
Dünyayı verseler bütün nimetleriyle birlikte,
Bana asla yaptırılmazlar bu adı takıracak işi. (s.168-169)*

Roderigo, Desdemona'yı elde edebilme hevesiyle elinde avucunda ne varsa Iago'ya vermiş, fakat hiçbir şey elde edememiştir. Kızgın bir halde Iago'dan bunun hesabını sorar. Desdemona'ya vermek üzere aldığı mücevherleri gidip isteyeceğini söyler. Iago ne yapar eder, yine Roderigo'yu kandırır. Othello'nun Venedik'e çağrıldığını, onun yerine Cassio'nun geçeceğini, eğer onu öldürürse Desdemona'nın kendisine kalacağını, en geç yarın gece koynuna girebileceğini söyler. Sersem âşık Roderigo, Iago'nun yalanlarına kanar.

Beşinci Perde

Iago ile Roderigo karanlık bir sokakta saklanırlar. Iago, Roderigo'ya cesaret verici sözler söyler. Aslında Iago hem Cassio'nun hem de Roderigo'nun ölmesini ister. Roderigo saklandığı yerden çıkar ve Cassio'ya saldırır. Cassio kılıcını çeker, kendisini savunur, bir hamle yaparak Roderigo'yu yaralar. Bu sırada Iago arkadan gelir, kılıcıyla Cassio'yu bacağından yaralar ve kaçar. Cassio, kendisini kimin yaraladığını görmemiştir, bağırmağa başlar. Sokaktan gelen gürültüler üzerine Gratiano ve Lodovico ne olduğunu anlamaya çalışırlar. Sokak karanlık olduğu için bir şey göremezler. Bir süre sonra Iago olan bitenden habersizmiş gibi, elinde fenerle gelir, ne olduğunu sorar. Cassio'ya yardım eder.

Othello karısını öldürmek üzere yatak odasına girer. Yatağında uyumakta olan Desdemona'yı öper, onun sıcak ve güzel kokulu nefesini hisseder. Her şeye rağmen karısına duyduğu sevgiyi içinden söküp atmadığını anlar. Desdemona uyanır. Othello,

karısına dua etmesini, birazdan kendisini öldüreceğini söyler. Desdemona, kendisini hangi sebeple öldüreceğini sorar. Othello, mendili Cassio'ya verdiği için öldüreceğini söyler. Desdemona mendili ona vermediğine yemin eder. Othello, Cassio'nun her şeyi anlattığını söyler. Desdemona, Cassio'nun yalan söylediğini belirtir. Othello, karısının dua etmesine bile izin vermez. Desdemona'yı yatağında, yastıkla boğarak öldürür. Emilia içeri girer, Cassio'nun Roderigo adında genç bir Venedikli'yi öldürdüğünü söyler. Bu sırada henüz ölmemiş olan Desdemona'nın sayıklamaları duyulur. Emilia, hanımının yanına koşar. Desdemona "Ah... haksız... haksız yere ölüyorum!" "Günahsız ölüyorum." (s.200) diye sayıklar. Emilia, bu işi kimin yaptığını sorar. Desdemona "Hiç kimse. Ben kendim. Elveda. Sevgimi ilet, beni seven efendime. Ah, elveda!" (s.200) der ve ölür. Othello, karısını kendisinin öldürdüğünü, onun bir orospu olduğunu söyler. Emilia ısrarla hanımının namuslu bir kadın olduğunu savunur. Othello, karısının kendisini Cassio ile aldattığını Iago'dan öğrendiğini söyler. Emilia, hanımının ihanetle suçlanmasında kocası Iago'nun parmağı olduğunu öğrenince çok şaşırır. Othello kılıcını çeker, fakat Emilia korkusuz bir şekilde bağırır:

*O kadar büyük ki acım, ne yapsan acıtamazsın canımı.
Ah sersem! Ah ahmak! Beyinsiz budala!
Öyle bir halt ettin ki.
Kılıcın vız gelir bana; bilsem bile yirmi kez öleceğimi
Yine de ele vereceğim seni.
Yetişin! İmdat! Hey yardıma koşun!
Othello hanımı öldürdü! Cinayet! Cinayet! (s.204)*

Montano, Gratiano ve diğerleri içeri girerler. Emilia, hanımını haksız yere suçladığı için Iago'dan hesap sorar. Iago, karısını susturmaya çalışır. Othello odadakilere, karısını niçin öldürdüğünü anlatırken bir ara, kendisinin Desdemona'ya hediye ettiği mendili, Cassio'nun elinde gördüğünü söyler. O ana kadar kocası Iago'dan kuşkulanan Emilia, mendil lafını duyar duymaz bu cinayetin asıl sorumlusunun kocası Iago olduğunu anlar. Karısının her şeyin farkına vardığını gören Iago, karısına aklını başına toplamasını, hemen eve gitmesini söyler. Emilia yine korkusuz bir şekilde, mendili kendisinin bulduğunu, daha sonra da kocası Iago'ya verdiğini söyler. Iago, kılıcını karısına saplar ve hızla kaçır. Odadakiler Iago'nun peşine düşerler, onu kısa sürede yakalayıp odaya getirirler. Othello küçük bir kılıcı Iago'ya saplar, onu yaralar. Othello, Cassio'dan kendisini bağışlamasını ister. Iago'dan bu kötülüğün, bu hainliğin sebebini sorar. Iago, "Bana bir şey sormayın. Yetinin bildiğinizle, / Bundan böyle bir şey söylemeyeceğim tek kelime bile." (s.213) Iago'nun pislikleri, kötülükleri birer birer ortaya çıkar. Roderigo'dan Cassio'yu öldürmesini istediği, Othello'nun Desdemona'ya

hediyeye ettiği mendili Cassio'nun odasına kendisinin koyduğu, Roderigo'yu kıskırtıp Cassio'nun üzerine saldığı, kargaşaya çıkartıp Cassio'yu yaverlik görevinden ettiği anlaşılır.

Lodovico, Iago'nun uzun süre işkence edildikten sonra öldürölmesi emrini verir. Kıbrıs'ın yönetimi de Cassio'ya verilir. Othello hücre cezasına çarpıtılır. Othello,

*Durun biraz. Size bir çift sözüm var ayrılmadan önce.
Devlete bazı hizmetlerim oldu, bilinir bu...
Benim için, akılsızca, ama çok seven biri, deyin;
Kolayca kıskanmayan, ama bir kez de kıskandı mı
Kendini kaybeden biri diye söz edin benden. (s.215-216)*

dedikten sonra kendisini hançerleyerek intihar eder. Yatağın üstüne düşer, ölmeden önce son bir kez Desdemona'yı öper.

4.4 OYUNUN IDEASI

Kıskançlık öyle pis bir hastalıktır ki, en güçlü aşkları bile bir anda ezip geçebilir.

4.5 OYUNUN KONUSU

Kıskançlık

4.6 OYUNUN TÜRÜ

Trajedi

4.7 OYUNUN TARZI

Gerçekçi

4.8 ANA ÇATIŞMA

Oyunun ana atışması Othello'nun karısı Desdamona'ya duyduğu aşk ile kıskançlıktır.

5. KARAKTER ANALİZİ

5.1 IAGO

Othello'nun sancak çavuşudur. Emilia'nın kocasıdır. Oyunun en kötü kişisidir. Hemen herkese kötülüğü dokunan, acımasız, ikiyüzlü, kalbi kin ve nefret dolu biridir.

Iago, renkli ve uyumlu bir dünyadaki renksiz ve çirkin olan şeydir. Iago bir siniktir; her şeyi kötü gözle gören, alaycı, olumsuz ve bunun için de tehlikeli bir karakterdir. İnsanların zayıf taraflarını hemen algılayabilecek bir yetiye sahiptir. O hep çevresindekilerin zayıf tarafını yakalamaya çalışan bir avcıdır. Güzeli, doğruyu, iyiyi bilir, ama bunları kullanarak çirkini, yanlış ve kötüyü getirir. Komutanı Othello'ya düşmanca duygular besler. Bunun bir sebebi, Othello'nun karısıyla yattığı söylentisinin kulağına gelmesi, diğer sebebi ise yaver olarak kendisini değil de Cassio'yu seçmiş olmasıdır. Iago, Othello'yu karısından soğutabilmek için Desdemona hakkında iğrenç yalanlar söyler. Othello'nun kalbindeki sevgiyi, aşkı; kin ve nefrete dönüştürür. Othello, çok güvendiği Iago'nun kara çalmaları yüzünden karısı Desdemona'yı boğarak öldürür.

6. SONUÇ

Shakespeare'in bütün büyük karakterleri hiç kuşkusuz tiyatro tarihindeki yerlerini almışlardır. Iago'da bunların içinde en önemlilerinden birisidir. Iago'yu dünya edebiyat tarihinin belki de en ilginç karakterlerinden biri kılan özellik, dünya edebiyat tarihinin olabilecek en gerçek, en somut ve en "kötü" karakterlerinden birisi olmanın yanı sıra, "kötülüğü kötülük olsun diye yapan bir karakter olma özelliği" dir. Othello oyununa damgasını vuran Iago, kendi hırsları ve salt kötülüğüyle bütün güzelliklerin sonunu getirebilecek bir şeytandır. Shakespeare bu trajedisinde kıskançlığın ve nefretin ne kadar güçlü duygular olduğunu gösteriyor. Bunu yaparken de muhteşem bir karakter yaratıyor. Su katılmamış bir şeytan. Iago.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Wells, S., 1992. *Shakespeare yazar ve eserleri*. 9. Basım. İstanbul:Yapı Kredi Yayınları

Kott, J., 1999. *Çağdaşımız Shakespeare*. 1. Basım. İstanbul:Mitos Boyut

Shakespeare, W., 2004. *Othello*. 8. Basım. İstanbul:Remzi Kitabevi

Nutku, Ö., 1985. *Othello üzerine*. 5. Basım. İstanbul:Remzi Kitabevi

Urgan, M., 1984. *Shakespeare ve Hamlet*. 1. Basım. İstanbul:Altın Kitaplar Yayınevi

Diğer Yayınlar

<http://www.yenimakale.com> [Erişim Tarihi 05.01.2012]